

Romano hangos

13.

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 13 • ČÍSLO 17 • VYŠLO 10. LISTOPADU 2011

zprávy

ROTAVA – Na 400 lidí vyrazilo v sobotu 29. října do ulic. Pochod svolala Dělnická strana sociální spravedlnosti. Průvod prošel kritickým bodem poblíž míst, kde Romové bydlí a u místní kavárny dav vyvolával hesla: „Nic než národ.“ Romové, rovněž vybaveni transparenty, odpovídali: „My jsme národ!“ Nelze si nepoložit otázku: O co vlastně jde, když jsme všichni národ?

VARNSDORF – Pořadatel demonstrací na Šluknovsku, podvodník Lukáš Kohout, poslal přihlášku do Dělnické strany sociální spravedlnosti. Tím upustil od založení vlastní strany a současně ukázal, kam patří svým myšlením, a o co usiluje. Vandasova strana DSSS Kohouta přijme. Kohout momentálně sedí ve věznici za podvody a neplnění podmínek již dříve uloženého trestu.

PRAHA – Úřednice ministerstva školství Marta Teplá musela opustit místo pro nedostatek loajality vůči svému úřadu. Rozeslala totiž hromadný mail, ve kterém vyzývá k protestu proti vládní Strategii boje proti sociálnímu vyloučení, ve které je návrh na zrušení praktických (dříve zvláštních) škol do čtyř let. Speciální pedagogové v čele s bývalým náměstkem ministra školství Jiřím Pilařem činí totéž a označují strategii dokonce za velké nebezpečí (viz Lidové noviny z 5. listopadu a rozhovor s Pilařem). Redaktor RH Karel Holomek shledal v tomto rozhovoru řadu nepřesností ze strany Jiřího Pilaře a účelových tvrzení, která neodpovídají skutečnosti. Platily tak před desíti lety, dnes už neplatí. (www.romea.cz, kh)

Před sto lety se narodil Tomáš Holomek



František Klíma, dr. Tomáš Holomek, Antonín Daniel, ing. Miroslav Holomek a Zigmund Vágai za předsednickým stolem na ustavujícím sjezdu Svazu Cikánů – Romů v Brně v srpnu 1969. Foto: archiv Muzea romské kultury

BRNO – Dne 10. listopadu by se dožil 100 let JUDr. Tomáš Holomek – první vysokoškolsky vzdělaný Rom na světě a významný romský činitel v období od roku 1945 až do své smrti v roce 1988. Byl jedním ze zakladatelů Svazu Cikánů-Romů v období Pražského jara. Narodil se 10. listopadu 1911 v cikánské osadě mezi Svatobořicemi a Kyjovem na Slovácku v početné rodině. Jeho otec Pavel Holomek byl v osadě vajdou (čhibalo). Osada se příznačně nazývala Hraníčky. Později se rodina přestěhovala do Svatobořic a děti musely začít chodit do školy. V osadě nemusely, tak to za Rakousko-Uherska a ještě za první republiky chodilo.

Tomáš ve škole prospíval obstojně a učitelé ho sami dostali do gymnázia v Kyjově. I tam byl Tomáš primus. Takže se nechal zapsat na Karlovu univerzitu na práva, která slavně-neslavně v roce 1938 ukončil. Slavně-neslavně proto, že celou dobu musel na studia vydělávat,

a tudíž je i krátce přerušovat. To už byla válka na spadnutí.

Tomáše Holomka si v širokém okolí sedláci vážili jako autority, platil za člověka, který jim dělal všechny možné služby právní i jiné. Dostal se tak mezi smetánku obce, a to byl naprostý unikát.

Patřil by mezi první, koho by nacisté zavřeli a zlikvidovali v koncentráku, což se stalo osudem celé jeho rodiny. Vzdělaný Cikán se nehodil do nacistických teorií o podřadné rase. Tomáš proto musel utéct na Slovensko, kde strávil skoro celou válku v prostředí romských osad a v odporu vůči tehdejší slovenským úřadům, spolupracujícím s nacistickým Německem.

Po válce pracoval nejvíce jako vojenský prokurátor (dnes státní zástupce). Mezi Romy byl velmi známý a dodnes na něho starší členové romské pospolitosti vzpomínají. V období Pražského jara patřil mezi zakladatele Svazu Cikánů-Romů se svým synovcem Milošem Holom-

kem, pozdějším předsedou Svazu. Tomáš Holomek vedle své profesionální činnosti, za kterou se mu dostalo vysokého hodnocení od tehdejších státních autorit, státních významných i mandátu poslance v České národní radě, vykonával osvětovou a výchovnou práci mezi Romy v celé republice. Byl známý od Aše až po Užhorod. Cikán v uniformě plukovníka československé armády v cikánské osadě na východním Slovensku představoval skutečnou raritou. To byl Tomáš Holomek.

Karel Oswald



z obsahu

Čeho se dá dosáhnout sociálním bydlením

Brněnská konference hledala alternativy k drahým ubytovnám

strana 2

Integrace Romů ano, separace raději ne

Drahomír Radek Horváth o romském nacionalismu

strana 3

Rozhovor s Aurelií Balážovou z Bruntálu

Co zařizují zdravotní asistenti?

strana 3

Anketa k tradicím Romů

Samková, Čihák, Daniel, Dolejš...

strana 4, 5

Romipen zůstává v srdci

Smutná povídka Lajly Žigové

strana 6

Alica Heráková: Nizozemí, to je úžasný barevný koktejl



Výstudovaná filologie v českém jazyce a literatuře, téměř už dokončený obor kulturní management, práce redaktorky pro Deník, reportérka a pak vedoucí vysílání na Hitrádiu Magic Brno. V současnosti na pracovní stáži v nizozemském Haagu a praxe produkční manažerky, psaní blogu o romské otázce. Tak vypadá ve zkratce pracovní životopis sedmadvacetileté Alicy Herákové. (Ano, Alica, se skutečně píše Alica a ne Alice.) V Brně se podle svých slov cítí zakotvená, prostě doma, našla tady partnera i prostředí, které je jí blízké. Nás zajímala dosavadní životní cesta téhle čínorodé Romky podrobněji.

Odkud pochází vaše rodina a k jakým Romům vlastně náležíte?

Má rodina pochází ze Slovenska, oba prarodiče z otcovy strany byli

vážení Romové na Staré Turé. Naše rodina je romsky velká a družná, ale zároveň prakticky asimilovaná – vlastně všichni máme neromské partnery a žijeme a pracujeme roztroušeně v Čechách, na Slovensku nebo zahraničí.

Své romské kořeny jsem objevila před několika málo lety po obnovení kontaktů s rodinou, které po rozvodu mých rodičů na dvacet let ustaly... Když jsem si potvrdila, že jsem opravdu Cikánka, nechala jsem naplno projít svůj hluboký zájem o romskou problematiku.

Řekněte nám něco podrobnějšího o svých sourozencích.

Jsem nejstarší z pěti sourozenců. O rok mladší bratr je moje druhá polovina, o 13 let mladší sestra je občas víc dcera než sestra a další dva nevlastní bratři od mého otce jsou

strašně milí a šikovní kluci. Užívám si, že je nás tolik!

Projevoval se nějak romský původ ve vašem studiu, co se týká reakcí spolužáků, přístupu učitelů? Nepovažovalo vás spíš okolí zpočátku za cizinku?

To bylo vždycky vtipné. Spolužáci nikdy nevěděli, kam mě mají zařadit. Pár dětských hloupých nářeků na můj vzhled si pamatuju dodneška. Ale to byla spíš záležitost vymezování v dětském světě – děti jsou svým způsobem kruté ke všem, kteří jsou jiní, a je jedno, jestli máte brýle, nadváhu nebo jinou barvu. Jinak jsem neměla s odlišností ve vzhledu a vnímání světa nikdy velké potíže. Dodneška se ovšem setkávám s nejistým přístupem – obzvlášť tady v Nizozemí je

Pokračování na str. 7

zaznamenali jsme

PRAHA – Podle zveřejněného průzkumu agentury Faktum Invenio by ve volbách uskutečněných právě teď zvítězili sociální demokraté s 29 %, následovaní ODS s 19 %, KSČM se 16 % a TOP 09 se 14 %. Do parlamentu by se ještě dostali lidovci se 6 % a zelení s 5,5 %. Věci veřejné by propadly se 2 %. Nejvyšší čas pro Romy usilovat o to, ve které straně se mohou uchytit na kandidátkách, mají-li participovat na moci, jak zamýšlejí!

SKOPJE – Makedonie převzala po České republice předsednictví Dekády romské inkluze. O této činnosti není zatím ani vidu ani slechu, ale možná, že se mýlíme. Třeba se něco v tomto směru děje, ale už okolnost, že se světu o tom nic nedává vědět, je špatná. Makedonie má nyní jiné problémy. Vede soudní spor s Řeckem o svém pojmenování. Řecko nechce jméno Makedonie ve spojení s touto exjugoslávskou republikou slovanského původu používat s argumentem, že Makedonie je název z antiky. Tyto spory dokonce brání v tom, aby Makedonie započala s přístupovými rozhovory k připojení se k EU a NATO. Druhý spor se vede o to, kdo si může nárokovat Alexandra Velikého jako národního hrdinu. Makedonci mu již postavili monstrózní pomník za 220 milionů korun na náměstí ve Skopji. Řekové tvrdí, že je to jejich hrdina, protože Makedonci jsou slovanský národ a s řeckými dějinami nemají nic společného. Lze se právem obávat, že ve stínu těchto gigantických sporů předsednictví Dekády romské inkluze utrpí újmou.

PRAHA – Na ministerstvu školství unikla citlivá data o státní podpoře romských studentů. Objevila se na oficiálním webu ministerstva. Na podporu 895 žáků bylo údajně vyplaceno 4,4 milionu korun, což činí 4 916 korun na jednoho žáka. Nepochybně dobrý příspěvek, za který možno jen poděkovat. Částka to není nijak ohromující, aby musela být předmětem něčí závislosti, když uvážíme, že studenti pocházejí z nejhudších rodin. Tyto citlivé informace mohou být i nebezpečné, protože podpora je i pro děti, které pocházejí z míst, kde právě nyní probíhají protiromské akce. Program na podporu romských žáků měla na starosti úřednice Marta Teplá, která byla již dříve ze služeb státu propuštěna z jiného důvodu, ale jak se zdá, má toho na svědomí daleko více. Uvidíme, jak se s tímto trapným nedostatkem ministerstvo vypořádá.

BRNO, PRAHA – Rasistický výrok v čítance pro druhou třídu základní školy? Jde o příběh Mýdlová Madla od Ivony Březinové. Objevují se v něm věty: „Máma mi povídala, že se nemám s těmi Demeterovic kluky vůbec bavit. Říkala, že jsou cikáni. A cikáni jsou prý špinaví a kradou.“ Čítanka se používá od roku 2004. Kladný posudek na ni již dříve vydalo Muzeum romské kultury v Brně. Zastupující ředitelka Jana Poláková k tomu řekla: „Je tam velmi dobře ukázané, jak děti získávají stereotypy, jak je nechtěně dál mohou používat.“ Vládní zmocněnkyně Monika Šimůnková k tomu: „Je to skandální, protože v příběhu jsou stereotypy o romské menšině.“ Kdo má pravdu? Věc je delikátní ještě z jiného důvodu. Kniha byla součástí mezinárodního projektu za rasovou snášenlivost. Spisovatelka Březinová obdržela čestnou cenu. Kniha vyšla v několika jazycích. Ať je to jak chce, v knize mohlo být alespoň malé vysvětlení, protože žáci v druhé obecné si to v hlavě jen stěží přijatelně rozeberou, zejména se dí-li malý Cikán vedle nich. (www.romea.cz, kh)

Sociální bydlení – od slov k praxi



BRNO – Problémy s bydlením řeší čím dál víc domácností. Některé našly své útočiště v nevyhovujících podmínkách na předražených ubytovnách, ty šťastnější dostaly příležitost a mohou využít služeb azylových domů.

Současný stav však téměř nikomu z ohrožených špatným bydlením neumožňuje v dohledné době dosáhnout na samostatné a kvalitní bydlení. Neziskové organizace IQ Roma servis, A kluby ČR a Podané ruce se rozhodly na tento tragický stav upozornit vlastní iniciativou. Ukázaly, že kvalitní systém sociálního bydlení představuje možnost, jak předcházet problémům, jejichž odstrašujícím obrazem jsou nedávné události na severu Čech.

Konference s názvem Akce a invence v sociálním bydlení se uskutečnila 17. října v Brně. Finančně byla podpořena z mezinárodního projektu IQ Roma servisu Together and Across, financovaného z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost.

Zmíněné poradatelské organizace poskytují v Brně a obcích Jiho-moravského kraje sociální služby, přičemž se velice často setkávají s potřebou nabídnout svým klientům více než poradenství v těžkých životních situacích. Na potřeby klientů v bytové krizi zareagovaly tak, že začaly nabízet službu sociálního bydlení. To prakticky znamená, že lidé mohou po určitou dobu využít ubytování v bytech, které si orga-

nizace pro tento účel pronajímají. Tyto služby jsou pro svou nákladnost omezené, vyjadřují však podstatu sociálního bydlení, tak jak ji chápou poskytovatelé: sociální bydlení je bydlení spojené se sociální službou, ne pouze bydlení levné.

Za dobu, po kterou jsou tyto služby nabízeny, se podařilo odkrýt řadu nedostatků systému sociální podpory, jež souvisí s otázkou bydlení. Účelem iniciativy je vyprovokovat debatu zejména nad tématy: metody práce s klienty v sociálních bytech, možnosti financování služeb poskytujících sociální bydlení a dostatku bytů pro klienty, kteří sociální byty opouští. Tato témata byla v dopolední části akce probírána v užším kruhu expertů na problematiku. V odpolední části byla problematika sociálního bydlení zarámována momentální politickou situací v regionu.

Náměstek primátora města Brna Oliver Pospíšil se pokusil vysvětlit, jaké existují strategie podpory sociálního bydlení ve městě Brně. Vyzdvihl přitom současný projekt každoročního přidělování deseti sociálních bytů nízkopříjmovým domácnostem. Náměstkyně Jana Bohuňovská přislíbila další možnost jednání o podobě systému sociálního bydlení v Brně na znovuoobnově pracovní skupině pro integraci.

Obecná podpora uceleného a vzájemně provázaného systému sociálního bydlení však na konfe-



renci nezazněla. Pořádající organizace jsou na základě svých praktických zkušeností přesvědčeny o nutnosti funkčního prostupného modelu sociálního bydlení. V něm by měla být osobám v nouzi garantována možnost postupu do samostatného nájemního bydlení, pokud budou intenzivně pracovat na zlepšení svojí situace. Setkávají se však spíše s tím, že jejich klienti prokazují nezměrnou snahu zajistit sobě a svým blízkým důstojné bydlení, která ve valné většině případů není úspěšná.

Při vědomí, jaké množství veřejných prostředků musejí klienti platit z dávek sociální podpory za ubytování na nekvalitních ubytovnách, nezbyvá než věřit, že funkční systém sociálního bydlení bude v brzké době běžnou součástí sociálních služeb.

Jan Milota

Pracovník sdružení IQ Roma servis, Brno (www.iqrs.cz).



Slovo 21 připravuje Romy na vysokoškolské studium

PRAHA – Občanské sdružení Slovo 21 začíná s dalším kolem přípravných kurzů na přijímací zkoušky na VŠ pro romské středoškoláky. Úspěšnost jejich absolventů se při přijímání na vysoké školy v dlouhodobém průměru pohybuje kolem 60 procent.

„Stačí jen chtít a i Ty si můžeš plnit své sny“ – s takovým mottem odstartoval letošní ročník projektu občanského sdružení Slovo 21 Dža dureder – Pokračuj II, který už devátým rokem poměrně úspěšně připravuje romské středoškoláky z Moravskoslezského, Olomouckého, Plzeňského, Ústeckého a Středočeského kraje na přijímací zkoušky na vysoké školy.

Přihlásit se do nich mohou nejen studenti posledních ročníků, ale i ti, kteří na střední škole studují už druhým rokem.

„Těm by měly kurzy posloužit jako forma doučování, a tím přispět k udržení na střední škole a zlepšení prospěchu v předmětech, které jim mohou činit problémy. Nicméně základní aktivitou jsou přípravné kurzy k přijímacímu řízení na vysoké školy,“ vysvětluje koordinátorka projektu Martina Horváthová. Podoba jednotli-

vých kurzů se odvíjí od toho, o jaké vysokoškolské obory mají středoškoláci zájem. A pokud si neví úplně rady, může jim v tom pomoci také rozšířený poradenství s výběrem oboru studia během setkání studentů v Praze.

„Účastníci zde zcela zdarma absolvují sérii testů na studijní a osobnostní předpoklady k vysokoškolskému studiu. Výsledky testů a pohovorů s psychologem pak každému z účastníků poslouží při konečném výběru oboru VŠ, na který se budou hlásit,“ doplňuje Martina Horváthová ze sdružení Slovo 21. Setkání přihlášených studentů se uskuteční v lednu 2012 v hlavním městě Praze.

S výběrem vysokoškolského oboru mohou jednotlivým uchazečům pomoci také regionální koordinátoři, kteří působí ve všech pěti krajích, a s nimiž zájemci o studium na vysoké škole proberou jejich možnosti. Koordinátoři také asistují při vyplňování a odesílání přihlášek a vyhledávají vhodné lektory pro dané kurzy.

Na jaře 2011 vyšlo v rámci projektu Dža dureder – Pokračuj II také interaktivní DVD, které soustřeďuje důležité informace pro

rozhodování o oboru dalšího studia, jež by jinak zájemci o studium museli složitě vyhledávat na webových stránkách jednotlivých škol. Součástí projektu je také internetová stránka www.dzadureder.cz, kde uchazeči o studium na vysoké škole nalezou mimo jiné aktualizované seznamy všech vysokých škol v České republice, získají potřebné informace k dobré orientaci na akademické půdě, narazí také na akademický slovník a dozvědí se o možnostech stipendií pro romské vysokoškoláky.

KONTAKTUJTE NÁS – RÁDI PORADÍME A VYSVĚTLÍME!

- zavolejte na tel.: 222 511 434
- nebo nás kontaktujte na e-mailu: pripravastudentu@centrum.cz
- podáme informace o možnostech studia vysokých škol a poradíme s výběrem
- víme, o které školy je největší zájem a které nabízejí zajímavé obory
- až se rozhodnete pro obor, pomůžeme s podáním přihlášky
- vyhledáme pro vás vhodného lektora
- zajistíme výukové materiály (mh)

Nadační fond obětím holocaustu
ve spolupráci se Sdružením pro ústředkou synagogu a hřbitov
pořádají **BENEFIČNÍ KONCERT**

BENGAS

Klezmerim
Divadlo Feigele
moderuje **Ester Janečková**

Během koncertu bude možné zakoupit si košer teplé i studené jídlo a pít.
Předprodej vstupenek: vintrova@fondholocaust.cz, tel.: 224 261 573, mobil 776 644 034

22. listopadu 2011
od 19 hodin

Velký sál Židovské obce
v Praze
Maiselova 18, Praha 1

Cena vstupenky **290 Kč** (studenti **240 Kč**)
www.fondholocaust.cz

Děkujeme sponzorům a partnerům:

Raději integrace nežli separace

Nacionalisté uvnitř romské komunity začínají hrát prim. Aktivismus zaměřují za národovectví a pod rouškou návratu k tradičním romským hodnotám a kultuře se vlastně odkopávají. Problém nastává ve chvíli, kdy se ke slovu dostanou lidé, kteří se domnívají, že ve třetím tisíciletí lze definovat něco jako tradiční romské hodnoty a navíc tyto glorifikovat. Není to nic jiného než snaha po separaci na základě odlišnosti. Začleňování do společnosti se tím pádem odsouvá na vedlejší kolej a na odív se dává jinakost.

Uvědomte si proto, že jsme původně národem nomádů a návrat ke kočování není možný. Zamyslete se nad tradičními hodnotami a názorovými proudy, po kterých voláte. Úcta ke stáří byla vždy spíše v našem podání podřízenosti starším a k něčemu takovému bychom se vracet neměli v tradiční podobě. Vnímání ženy jen a pouze jako hospodyně, rodičky a matky také není v pořádku. Nejde ani tak o genderový nevyvážený vztah, ale spíše o faktické znemožňování sebeuplatnění romským ženám ze strany jejich blízkých. Odpor k homoseksuálům je také tradičně romskou hodnotou. A mohl bych pokračovat. Volání po návratu k něčemu, co je dávno překonanou minulostí a co by se dalo nazvat tmářstvím, mi přijde prostoduché a prvoplánově vyčurané. Je prostě vidět, že ti, kteří takto smýšlejí, zaspali v devadesátých letech minulého století. Nemají vizi do budoucna a nedovedou si přiznat, že jsme mimo hlavní vývojový proud jako etnická/národnostní menšina a nedovedli jsme



se adaptovat na změny. To je v zásadě odrazový můstek pro potenciálně onální způsob řešení, který ovšem nejde mnohým pod vousy, a tím pádem sázejí na osvědčené a velice nebezpečné volání po semknutosti na základě etnické příslušnosti. Emancipace a její podpora uvnitř romské komunity je něco diametrálně odlišného od nacionalismu, ale to si musí nejprve uvědomit ti, kteří se domnívají, že jsme homogenní společenství.

Nevidím nic škodlivého na přejímání morálních hodnot zvenčí o to více, že jsme občané konkrétního státu, a tím pádem se respekt ke zdejší etice stává slušností a samozřejmostí. Chybu vidím nejen ve volání po návratu do středověku, ale také v přejímání závadných způsobů chování ať už tradičních, nebo moderních. Tradiční romská kultura je folklor, který patří do muzea v Brně.

Hýčkejme si svoji kulturu, nezapomínejme na ni, ale nestavme na ní jako na základech, protože takový základ bude chatrný a již jsme

se o tom v novodobé historii přesvědčili. Naše specifičnost je zjevná, ale hledejme cesty, které vedou k emancipaci. Nebudme zpátečníci a oportunisté, ale navrhujeme skutečně racionální a životaschopná opatření. Nacionalismus (národovectví) je zlo ve všech svých podobách a barvách.

Závěrem trochu mimo téma.

Možná by mi mohl někdo z těch, co mají plnou pusou solidarity, sounáležitosti, semknutosti a jednoty, poradit. Na Facebooku mám jednu přítelkyni české národnosti, se kterou občas chatuji a diskutuji na různá témata. Takové to virtuální přátelství. V komentářích se dáma jeví velice rozumě, a když přijde řeč na problematiku soužití mezi majoritou a minoritou, tak se většinou shodneme na kompromisu. Skvělá ženská, která nevnímá svět černobílou optikou, a paradoxně ona je matkou poškozeného (zbitého) chlapce z Nového Boru. Když mi napsala zprávu v neděli na Facebook, že jejího syna zmlátili Romové a že nehodlá ani přes to házet všechny do jednoho pytle, tak jsem zdvořile poděkoval, ale neměl jsem slov. Nevěděl jsem, jak se k tomu postavit, co k tomu napsat. Druhý den jsme si telefonovali a já se snažil být oporou a projevil lítost a rozhořčení. Rozloučili jsme se v dobrém, avšak já stále cítím divnou pachut'. Jsem rozčilený nad lidskou zlobou a v takovém případě mi veškeré řeči o jednotě a sounáležitosti přijdou nepatřičné.

Dr. Radek Horváth
Projektový manažer, Děčín.
Psáno pro Romea.cz.

Zdravotně-sociální asistenti zlepšují zdraví Romů

Ke zlepšení zdravotního stavu Romů v Česku pomáhají zdravotničtí asistenti. Řada šetření v minulosti prokázala, že zdravotní stav Romů je horší než u většinové populace. Více už Aurélie Balážová, která vykonává práci zdravotní asistentky v Bruntále.

Cílovou skupinou jsou sociálně vyloučení nebo ti, kterým sociální vyloučení hrozí. Naši práci je osvěta rodičovství, očkování. Většinou se setkáváme s tím, že klienti nemají odborné lékaře, stomatology. Děti nemají základy hygieny. Matky nechodí na preventivní prohlídky, nechodí na kontroly v těhotenství. Naši práci tedy je s tímto obeznamenovat lidi v terénu, klienty vyhledat a nabídnout jim sociálně-zdravotní pomoc.

Vy jim například vyhledáte obvodního lékaře poté, když zjistíte, že vlastního doktora nemají nebo nemají stomatologa nebo ženy nechodí na pravidelné gynekologické prohlídky...

Ano, v podstatě to tak je. Klient ovšem musí mít o tuto službu zájem. Iniciativa musí vzejít od něj. V Bruntálu dnes žije hodně lidí, kteří prostě nemají svého obvodního lékaře, protože je tu hodně přistěhovalců, kteří bydlí na ubytovnách, a tím pádem nenavštěvují odborné lékaře, které mají v místě trvalého bydliště.

Bývá to hodně obtížné? Když navštívíte lékaře, sdělíte mu, že v jeho obvodu je člověk, který

k němu spádově patří, ale on ho nemá v evidenci. Je problém navést komunikaci s lékařem tak, aby ho vzal do evidence, do své péče?

Ze začátku to byl obrovský problém, protože většina obvodních lékařů bohužel nemá s takovými pacienty dobrou zkušenost. Po dlouhé době, díky mé práci a pozici, kterou jsem si v Bruntálu vybudovala, jsem navázala i já určité kontakty, které už teď s těmi lékaři mám. Moji klienti už také vědí, že musejí dodržovat nějaká pravidla, co se obvodních lékařů týče. Vědí, že musejí dodržovat termíny, jinak je lékař vyřadí z evidence.

Určitě je velkým uměním komunikovat s rodinou, která je v pozici, že nemá lékaře. Každá matka si myslí, že se o své děti stará nejlépe, i když tam jsou nějaké nedostatky. Jak to takové mamince vysvětlíte?

Také jsem si musela najít cestu. Když si takovou maminku vyhledám a vidím, že u dětí nějaký problém je, musím s ní navázat komunikaci nenásilně. Maminka ve mě musí získat důvěru. Není to hned. Sama musí zjistit, že já tu jsem pro ni, že jí můžu něco nabídnout, něco, co by ji posunulo dál.

Vy sama potom doprovázíte své klienty k lékařům?

Určitě. Doprovázím je často k lékařům, protože další bariérou je komunikace na institucích, na úřadech nebo u lékařů. Hodně lidí se neumí s lékaři nebo na úřadech do-



mluvit. V tom spočívá kámen úrazu. Lidé nerozumějí tomu, co na úřadech nebo u lékařů slyší. Lidé z mé cílové skupiny mají z institucí strach. Neumějí ze sebe shodit strach z majority.

Vy už vlastně máte i své jméno mezi lékaři. A už vědí, že když se něco děje, mohou komunikovat i s vámi...

Někteří lékaři nemají právě radost, když mě vidí. Často slyším: Už jste tu zase? Na institucích se setkávám i se záporným postojem lidí. Nejsou zvyklí na to, že Romové mohou být na jejich pozicích.

Proto je důležitá tato práce, práce zdravotně-sociálního pomocníka v těchto lokalitách, aby lidé informoval o základních věcech, které jim nejsou dostupné. Většina problémů v těch lokalitách vzniká v důsledku toho, že lidé nejsou informováni.

*Ptala se Iveta Demeterová
Rozhovor zazněl ve vysílání
O Roma vakeren na Radiožurnálu.*

komentář

Co přináší romské zvyky a tradice

KAREL HOLOMEK

Za dlouhá staletí existence v diaspoře donutil život Romy k obrannému chování. To jim umožnilo – s větší či menší úhonou – přežít až do dnešní doby.

Stručně lze říci, že tradice Romů spočívá v tom, co jim umožnilo přežít v průběhu staletí při jejich putování z pravlasti Indie. Vše ostatní jsou stereotypy, které se v průběhu této doby o Romech vytvořily. Nemají s tradicí nic společného.

Co to tedy bylo, co umožnilo Romům přežít?

Šlo o potravu, která musela být spotřebována okamžitě po přípravě, nedala se uchovávat. V teplých orientálních krajinách to platí dodnes. Tuto tradici si Romové uchovávají. Jen neradi se smířují s potravou z ledničky.

Nikdy nebyli válečníci, lovci ani rolníci. To se při putování z místa na místo ani nedalo. Přesto museli potravu nějak získat. Obstarávali ji ve svém okolí. Nepochybně i drobnými krádežemi, polním a lesním pychem. Takto sehnat potravu jimi nebylo považováno za krádež. Byl to imperativ přežití. Platil ještě před válkou u našich Romů žijících ve venkovských společnostech. Okolní sedláci ho do jisté míry i tolerovali. Ztrátu nějaké slepice či brambor na poli sedláci přežili bez většího repťání. Romové se ale už tehdy do venkovských společností zařazovali. A sice jako kováři (tradiční romské řemeslo), obchodníci s koňmi, nádeníci na polích, podomní řemeslníci (opravy nádob, hrnců, broušení nožů, kotláři – cínování kotlů v restauracích, korytáři). Prostě poskytovali služby sedlákům v řemeslech, která jim byla blízká. Tento dobrý integrační proces přerušila válka – a po válce sodoma a pohroma.

Romové, tentokrát už téměř výhradně jen slovenští, obsazovali uvolněné prostory v pohraničí. Už ne na venkově, ale v průmyslových centrech, kde jim samo většinové obyvatelstvo neposkytovalo zrovna dobrý příklad. Romové ztráceli hodně ze svých tradic. Vznikaly stereotypy, o nichž se dnes píše a slyšíme je na každém kroku.

A ještě něco k těm tradicím. Romové věřili na posmrtné duše svých zemřelých. Ta tradice ve velkých pohřbech, vartování u mrtvého, setrvává i ve městech. Hádání z ruky představuje jen přetrvávání duchařských tradic – a nepochybně i snahu žen získat nějakou korunu k obživě rodiny. S tím souvisí i stolování. Všimněte si, že Romové vždy na talíři ponechávají alespoň malý zbytek jídla. Je to pro jejich zemědě.

Romové museli žít odděleně, stále tu zůstávají staleté bariéry. Už ne jen tím, že nikdo není vpuštěn do romské komunity a nikdo se jen tak beze všeho z této komunity nedostane. Nyní už to přerostlo do izolace geografické.

Přineslo to jeden skvělý a jeden naprosto negativní výsledek: Romové si uchovali svůj jazyk, slovně si dál předávají své pohádky, příběhy laděné do jejich myšlení. Nemají knihu jako Židé, ale mají svůj jazyk. To je naprostý zázrak! Zaplatili za to ovšem tím, že se do většinové společnosti jen tak nedostanou, že jejich soužití s většinou je těžké. Ztráty tak vznikají na obou stranách!

Kdo mě pozorně přečetl, bude už vědět, co je možno považovat za tradici a co je stereotyp vypěstovaný dobou. Pravda, zbývá tu ještě jedna věc: kultura chudoby, která je Romům šoupána do bot a která jim dává do vínku v moderní době prostředky ke snadnějšímu přežití. Budiž. Dlužno ovšem poznamenat, že to není jen kultura chudoby Romů, ale i jiných sociálně postižených. A rozhodně to není kultura většiny členů romské pospolitosti. Toto konstatování snad usnadní orientaci, co je možno přijímat jako dobré a co špatné. Tedy alespoň pro rozumného člověka.

Snad jsem alespoň trochu přispěl k orientaci ve vnímání toho, co čteme v básních Karla Jaromíra Erbena, Karla Hynka Máchy, v pohádkách o kocourovi Mikešovi a v učebnici pro druhou třídu ZŠ o Romech. Lze to vnímat různě. Neměla by v tom být nenávisť. Ale povědomí o historii našich zemí a o Romech jako součásti té historie.

www.rnl.sk

Rómsky nový list

Noviny Rómov na Slovensku

Nejenom v souvislosti s děním v severních Čechách se v listopadu na serveru www.romea.cz rozpoutala polemika především mezi samotnými romskými aktivisty o úspěchu dosavadních strategií, o integrovaných a neintegrováných Romech, chování k ženám, o vztazích mezi Romy a Neromy, o kriminalitě části Romů atd. Zajímalo nás proto:

Co z romských tradic by si Romové měli udržet a s čím by se měli rozejít?



Ivan Kandrác

Pracovník přerovské pobočky společnosti Člověk v tísni.
Paradox je, že romské tradice už skoro nikdo nedodrží. Je smutné, že mnozí gádžové o našich tradicích mají lepší vědomosti než někteří Romové. Myslím, že starší lidé, kteří něco pamatují, musí předat informace mladším, aby tyto tradice úplně nezahynuly.

Jarmila Hannah Čermáková

Básniřka, publicistka, Praha.

Tradice je léty prověřená záležitost, většinou shrnující nejlepší dary každého národa. Romové by měli udržet především svůj jazyk čistý a v základě nepodléhající okolním vlivům. A poté i svou „romipen“, hrstka sebeúcty, která jim zaručovala rovnováhu fyzické i duchovní – vnější i vnitřní krásy. Rovněž bych doporučila návrat k účtyhodným tradicím romských řemesel: k práci s kovem, kamenem, dřevem a proutím, obohacení i novodobými řemesly. Republika si začíná zoufat nad nedostatkem zručných lidí – domnívám se, že učňovské školy by romské žáky uvítaly a ubylo by nám příštích dlužníků. Rozloučit by se Romové měli co nejrychleji právě s dluhy a s novodobou tradicí lichvářů ve vlastních řadách.



Milan Daniel

Volný novinář, Chrudim.

Odpovím stručně: měli by si udržet smysl pro rodinu, pro solidaritu s jejími členy. Nemělo by to však znamenat automatické uplatňování majetkových práv ze strany těch členů rodiny, kteří je chtějí jen využít ke svému prospěchu, aniž by vyvinuli dostatečné úsilí k nalezení vlastního a na nikom závislého řešení.

Po lopatě: pokud si najde mladý Rom ženu, s níž chce žít, tvrdě pracuje a přitom vychovává děti, neměl by na jeho životní úrovni, které dosáhl vlastním přičiněním, parazitovat kdokoliv z jeho rodiny. Je-li vychován řádně, ví, co se sluší a patří, rád pomůže. Nemůže to však dělat na úkor své užší rodiny, protože by ztratil motivaci i společenskou pozici, kterou si namáhavě vydobyl.

Lucie Sharrii Oračková

Pracovnice sdružení IQ Roma servis, Brno.

Udržet by si měli mezigenerační vazby. Je krásné vidět dospívající děti, které pomáhají svým prarodičům. No, ono to není jen mezi Romáky, ale také mezi ostatními národnostmi. Dále úplně například vymizely cikánské Vánoce. Ty jsem snad naposledy viděla před pár lety na Slovensku. Byly to nejkrásnější Vánoce v mém životě. Romové by měli přestat pořádat divoké večírky, které nakonec stejně skončí bitkou.



Nina Pavelčíková

Pedagožka na Katedře historie Filozofické fakulty Ostravské univerzity.

Tradice jsou nedílnou součástí historie a kultury každé společnosti a nedají se dělit na pozitivní a negativní. Jsou obohacením každodenního „vnitřního“ života příslušníka jakékoliv skupiny. Velkou devizou Romů je jejich muzikálnost, bohatá tradice lidového uměleckého projevu (nejen hudebního). Pokud vnímáme jako součást tradice způsob života, soudržnost příbuzenských svazků, rodinné role a strategie (postavení žen, výchova dětí apod.), pak lpění na jejich uchování může být v moderním světě přítěží. Pro mladé lidi je důležité vzdělání, zdravé sebevědomí, vůle k samostatnosti, vytrvalost a cílevědomost – vlastnosti, které výchova romského dítěte většinou neaktivuje, chybí i motivace ze strany majority. Přesto znám řadu mladých Romů, kteří ctí tradici, ale zároveň se dokázali díky vlastnímu úsilí prosadit, získat si respekt u svých nejbližších i v prostředí „nepřátelské“ majority. (pp)

Diskuze – kniha návštěv

www.srnm.cz/cz/guestbook.htm

Tradice nemůže zůstat rigidní

Historie zná doby, kdy každému minoritnímu etniku, které žilo na území jiných národů, umožňovaly specifické tradice uchránit si svou kulturu, jazyk, bezpečí, základní životní standard a často i zdravý rozum v dobách hrůz a protivenství.

Bývalo to žít v určité separaci, ať už dobrovolné nebo nedobrovolné a na sobě více či méně nezávislé. Když nebyly zrovna války nebo pogromy, dobře bylo, každý ať si dělá co chce, když neobtěžoval toho druhého a neporušoval zákony majority.

A pak přišly moderní národní a federativní státy, étos welfare state. A s tím vymoženosti jako JEDNOTNÝ pohled na lidská práva a povinnosti, humanismus (alespoň

formální), občanská solidarita a sounáležitost propagovaná na širším než etnickém nebo náboženském principu. Křehká demokracie. A tradice? Ať romská či jiná, má nezrušitelné právo zůstat právě díky demokracii a humanismu. S jedinou podmínkou – nemůže jít proti tomu étosu, zákonům ani domluveným zvykům státu. Jinak by ten jednotný zranitelný étos ztratil smysl a taky by přišel nevyhnutelný konflikt, jinak to ani nejde.

Umění je tedy asi udržet tradici na tenké hranici mezi osobitou kulturou a sociokulturním separováním se. Toto umění pak vyžaduje, aby se i tradice vyvíjely a nezůstávaly zcela rigidní. Ony totiž tradice vždy vznikaly za jiných podmí-



nek a jsou přeci přirozeně zvyklé se přizpůsobovat, aby život byl k žití. Už několik tisíc let.

Jakub Čihák

Ředitel sdružení R-Mosty, Praha.

Uznat, že Romové jsou Romové



Nejdříve je nutno se pozastavit nad tím, co to vlastně jsou „romské tradice“. Jde o rodinnou soudržnost? Úctu ke stáří? Po dvaceti letech ži-

vota částečně v a částečně s romskou komunitou mohu odpovědět jediné: NEVÍM. Vše, co se může prohlašovat za „romské tradice“, lze najít i v majoritní společnosti, když přijde na věc.

Jsme přesvědčena, že řešením romské otázky a tak zvaného romského problému není to, s čím z „romských tradic“ se rozejít a co si ponechat, ale především, hlavně a naprosto bezpodmínečně by měl každý Rom ve svém srdci uznat, že je ROM. Že je z romského otce a romské matky. Že v jeho žilách proudí krev s tisíciletou historií, o které nic neví a mnohdy vědět ani nemůže. Každý Rom by měl akceptovat, že se zde, tady a teď ocitnul

jako ROM a tento svůj osud přijmout.

Teprve až jej přijme se vši pokorou a úctou ke svým předkům, a to včetně chyb, kterých se tito předkové dopustili – včetně té úžasné skutečnosti, že přes všechny nástrahy, spojené s tisíciletým putováním a tisíciletou perzekucí se on či ona mohli teď a tady narodit, a to jako Romové, teprve potom je možno začít přemýšlet, co dál...

Zatím ještě Romové mají problém přijmout to, že jsou. Mají problém s tím, aby přijali svůj osud. Až to udělají, určitě se náhle otevře cesta, po které se má dále jít.

Klára Samková

Advokátka, Praha.

Chcete přispívat na naše anketní a tematické stránky?

Ozvěte se na pecinkapavel@seznam.cz nebo rhangos@volny.cz

Od části tradic se distancujeme, udržitelnému rozvoji překážejí

Věřím, že existují hodnoty dvojího typu, kdy některé z nich jsou z hlediska trvale udržitelného rozvoje prostě hodnotnější. Určitě je lepší hodnotou vzájemný respekt než orientace na zisk, která produkuje závist a tím nenávisť, a časem společnost dostane do problémů. Věřím, že tradiční romská kultura má z hlediska dobrých hodnot co nabídnout. Věřím ale taky, že některé tradice musí prostě projít vývojem. A od některých se již v praxi distancovat. Od kterých?

- 1) Tradice kočování. Tak tahle tradice by měla být považována jen za historickou vzpomínku a rozhodně by se neměla v žádném případě oživovat do praxe...
- 2) Úcta ke stáří ANO, ale tradičně v našem romském pojetí se

toto většinou aplikuje jako předřazenost starším. To, že je někdo starší a životem protřelejší, ještě neznamená, že budu akceptovat jeho názory a stanoviska, které jsou dle mého pohledu scestné a hloupé.

- 3) Žena v tradičním pojetí jest rodičkou, matkou a hospodyní. Její role je submisivní. Její nároky a potřeby nejsou respektovány. Její kariéra, vzdělání a sebeuplatnění bývá v tradičním pojetí spíše okopírované z islámu, než že by to korespondovalo s dobou a časem. Nacházíme se v 21. století. Čest výjimkám, ale je jich málo a není to obvyklé. Silné osobnosti s vlastním životním stylem nejsou u romských žen tak markantní, jak by bylo záhodno. Pár

jich znám, ale je to nedostačující, a tím pádem si uvědomuji, že to leží v nás a naší společnosti. V nás je chyba, kterou omlouváme tradiční kulturou.

- 4) Diskriminace a nesnášenlivost k homosexuálům.
- 5) Silně zakořeněná fixace na velkorodinu. To nás také separuje od hlavního vývojového proudu. Tím pádem si vlastně tvoříme mikrosvět, ve kterém žijeme, a ten představuje naši obranu proti okolním vlivům. Poplatné době za časů Marie Terezie to ano, ale dneska? Rodina je rodina, to chápu a vnímám ji tak. Ale nejsem na ni fixovaný, jen ji důstojně respektuju.

Drahomír Radek Horváth

Projektový manažer, Děčín.

Vydávání Romano hangos podporuje Ministerstvo kultury ČR



Romky přece nemají jen rodit děti a slepě poslouchat muže

Úcta k ověřeným tradicím a právu na sebeurčení je v obecně rovně na místě. Problém vidím v tom, že se někdy nerozlišuje význam pojmů národ, národnost a nerozlišuje rozdíl mezi integrací minorit (zapojením do celku) a asimilací minorit (rozplynutím v celku). Žijeme v moderní civilizaci, která rozrušila některé tradiční vazby. Existují však hodnoty, které přetrvávají. Péče o tradice a také vlastní slovesnost, jazyk a některé prvky životního stylu nejsou proto jen věci vymírajícího muzeálního folkloru.

Respekt k tradicím neznamená romský nacionalismus jako zrcadlovou podobu nacionalismu majorit. Soužití kultur je v globální éře doslova existenční povinností. Dnešní kritika multikulturalismu bývá jen reakcí na jeho dnešní neefektivní podobu. ČR existuje jako stát budovaný na občanském principu, ne na etnickém – občané Jará, Nguyen i Dežo tu mají mít stejná práva (a povinnosti) i v rámci tolerance vůči různým životním stylům.

Uvedu příklad. Mizí hranice a další bariéry volného pohybu osob. To ale neznamená, že nomád-



ský způsob života řeší problém a že obnovení kočování může zbavit lid-skoprávních problémů některé minority. Myšlenka, že lidé bez tzv. domicilu (domovského práva), mohou být zbavováni občanských práv, je hrozivá. Neméně hrozivá je představa ghett a táborů budovaných jako rezervace pro nepřizpůsobivé.

Romové žijí a budou žít s námi a mezi námi – jde o to, aby byli schopni sami důstojně získávat prostředky na svůj život. Vzdělání emancipuje Romy pro všechny profese, ale jistě renesance tradičních řemesel může být v postindustriální společnosti zajímavou šancí.

Na druhou stranu: i když širší rodinné vazby jako obrana před nefunkční sociální sítí státu mohou být někdy solidaritou za hranicí legality, hodnota rodiny, láska k dětem a úcta k starším představují věci, které mohou inspirovat i ostatní. Předávání ryziho obsahu pojmu „pařiv“ dalším generacím Romů může být morálním poselstvím.

Každý, kdo někdy jednal s Romy, musel postřehnout, že mají vyšší emoční inteligenci, že jsou schopni silné empatie a umí strhávat ostatní. Proto Romové sklízí úspěch např. v oblasti hudby, tance – ale mohou být velmi úspěšní i v oblasti sociálních služeb apod.

Co se především musí měnit a taky už mění, je vztah k ženě – dnešní Romka přeci není jen nějaká „džuva“, dobrá tak k rození dětí a poslouchající slepě muže. Odejít do nenávratna by mýslím měly zbytky kastovních přehrad a patriarchální chování romských elit. Ale i specifický nános nové doby – každodenní běžná kriminalita z ghett, která už má rysy určité negativní tradice.

Jiří Dolejš

*Parlamentní poslanec
za KSČM, Praha.*

Díky tradicím Romové přežijí



Nemyslím, že tradice mohou být špatné či dobré. Tradice provázejí život člověka odněkud někam. Aby člověk poznal svůj cíl, řídí se jimi. Jde o takovou pomůcku, jak naplnit svůj život, když patříte k nějaké úzké skupině. Romové měli od nepaměti rozvinutou vysokou duchovní kulturu, na niž se vážou všechny další normy a hodnoty. I když jsou Romové heterogenní skupinou, základ mají stejný. Jenom kvůli tradi-

cím dokázali Romové překonat těžká období vlastní historie.

Co v dnešní době škodí Romům, a nejenom jim, je konzum. Tedy přehnané nakupování, zadlužování se pro něco, co ve skutečnosti nepotřebují nebo o čem si myslí, že si tím vyřeší problémy (nebankovní půjčky atd.). Prostě negativní dopad reklamy a trhu.

Na druhé straně jsou vlastně Romové trochu nuceni okolím žít život „chudého boháče“ a dokázat gádžům „podívejte se, i my jsme lidi“. Ale na úkor toho, že se dostanou ještě do větší chudoby. Není se co divit, vždyť téměř celý svět dnes spadl do dluhů. Lidi obecně podléhají materialismu. Romská kultura se nachází pod tlakem této společnosti, státu, ale i globalizace, která ovlivňuje zároveň i českou kulturu a tradice.

Tak jak všechna společenství, i to romské prochází vývojem a přizpůsobuje se. Bohužel to co se dnes Romům především nabízí je neza-

městnanost, půjčky, bezdomovectví, šedá ekonomika, rasismus a xenofobie. Proto se zdá navenek, že romské tradice upadají, nebo že jsou překážkou integrace do společnosti. To je jenom alibistické vysvětlení situace, jak společnost ve skutečnosti Romy odmítá a odmítat bude.

Mnoho Romů se romské tradice snaží v dnešní době udržet, bojuje za své tradice a zároveň i o lepší postavení v té to společnosti. Romské tradice jsou proto důležité, ať už se zdají být gádžům nebo některým Romům v dnešní době zastaralé, zbytečné nebo protintegrační. Naše tradice určují naši kulturu, naši identitu, což většinová společnost několik set let neumí pochopit. A já věřím, že díky tradicím Romové překonají i tohle neblahé období, způsobené agresivitou dnešního trhu a rasovým útlakem.

Margita Ráczová

*Pracovnice Společenství
Romů na Moravě, Brno.*

Místo tradic jen bezduché rituály

S tradicemi je to jako s vírou. Věřím a chovám se tak, abych nikoho neomezoval či neobtěžoval a v případě, že mohu pomoci, pomohu. Mechanické chození do kostela nedělá z člověka dobrého věřícího a stejně tak mechanické vykonávání určitých postupů nelze ztožňovat s tradicí. Romské tradice bych nyní definoval jako jisté rituály, které zaručují oslavu či setkání rodiny, nic víc.

Krásným příkladem je křest dítěte. Neumím si představit romskou rodinu, která nedá pokřtít svůj přírůstek. Jenže – umí aspoň jeden z celé široké rodiny odříkat otčenáš? Už vůbec nemluví o tom, že pro Romy by bylo hezké umět ho odříkat i v romštině. Na pohřbech

je to stejné. Všichni se chtějí důstojně rozloučit, ale nejsou schopni se s farářem ani pomodlit. Krize mezi Romy je vyvolána ztrátou sebeúcty. Romové ztratili vše, na čem si dřív naši předci tolik zakládali, a to se odráží i ve společnosti. Neromská společnost nás naučila, že být dobrý rovná se být bohatý a že je jedno, jakou cestou se k bohatství dostanu. Morální bohatství bývá ve společnosti vnímáno jako přítěž.

Hlavní příčinu destrukce Romů vidím ve špatné komunikaci mezi námi Romy. Dříve bylo běžné (tradiční), že se širší rodina scházela minimálně jednou týdně. Na výchovu dětí tak měli vliv prarodiče i další členové širší rodiny. Rodiče dítěte dbaly na to, aby jejich pot-

mek neudělal ostudu a oni se za něj nemuseli před širším příbuzenstvem stydět. Rodinná výpomoc, ať už s finanční či pracovní, byla běžnou součástí romského života. V dnešní době jsme zpřetrhali kontakt s rodinou a vidáme se jen na svatbách, křtinách a pohřbech. Návštěva příbuzenstva bývá mnohdy vnímána negativně a jsou situace, kdy se začínáme za své příbuzné i stydět.

Jsmo součástí společnosti, kde žijí individualisté, kteří svůj svět zasvětili mamonu. Bohužel se to odrazilo i na obyčejném životě nás, Romů.

Kamil Ferenc alias Dj Messio

*Aktivista, diskžokej,
Ústí nad Labem.*

Obdivuju solidaritu a rodinnou pospolitost

Hovoříme-li o tradicích, máme na mysli předávání celku poznání, schopností, obyčejů a mravů kultury nebo skupiny. Lze jen těžko vymýšlet, co ze stavby, která drží pohromadě, odebrat. Romské rodiny i jednotlivci se také mezi sebou v míře „tradičnosti“ a ve zvycích velmi liší. Je tedy těžké říci, co je vlastně romská tradice. Pojmu to tedy tak, že popíšu, co je mi u Romů, se kterými se znám, sympatické a někdy později i to, co bych si naopak jen těžko uměla představit jako vzorec pro sebe nebo svou rodinu.



Úplně nejvíce obdivuji, že se Romové starají o své rodiče, když jsou starší a to, že Romové umírají často doma a ne v nemocnici. Jistě, jde o takové klíše, které se, když se o Romech mluví, často opakuje. Ale to nic nemění na skutečnosti, že je ve velké míře pravdivé a že starat se o umírajícího či nemohoucího člověka nesmírně vyčerpává. Umírat v nemocnici je smutné a neosobní, umírat doma přirozené. Proto patří můj obdiv všem těm, kteří tuto službu svým rodičům prokážou.

Další, pro mě sympatický fenomén představuje solidarita. Konkrétně například to, že když nějaká rodina přijde o bydlení, příbuzní ji ubytují třeba i na několik měsíců. I vzájemné půjčování oblečení a dalších věcí v rámci rodiny bývá u většiny Romů samozřejmostí.

Obdivuji i to, jak jsou Romové zvyklí trávit čas společně. Z toho pak vyplývá, že mateřství je pro romské ženy vyložené pozitivní změnou. Děti si od mala zvykají na řadu svých příbuzných: tety, strýce, straší sourozence a bratrance i sestřenice. Pro matku pak není problém odejít na chvíli s klidným srdcem z domova bez dítěte, které mezitím zůstane v péči příbuzných. V případě rodin otec – matka – dítě to chodí samozřejmě úplně jinak.

To vše vyplývá z faktu, že v řadě romských rodin přetrvávají zbytky tradiční společnosti. To s sebou nese určitě i jisté aspekty, které někdo může vnímat negativně. Nějak si dnes ale na ty diskutabilní stránky tradičního života nemohu rozpomenout. Snad někdy přistě. **Saša Uhlová**
Redaktorka měsíčníku Romano vodi a Deníku Referendum, Praha.

Stále nás ovládá honba za... za čím vlastně?



Co je důležité...? A co je vlastně nesmysl...? Každý z nás to vnímá jinak, každý z nás má jiné požadavky na život, na zábavu, vlastně na všechno. Co je pro jednoho marné, je pro druhého důležité. Život nám doslova utíká mezi prsty. A když si to neuvědomíme, později litujeme, že jsme svůj drahocenný čas nevyužili jiným, kvalitnějším způsobem. Člověk si spoustu věcí uvědomí tehdy, když už se s tím nedá moc dělat. A pokud by se přece jen dalo něco málo zachránit, nenajdeme v sobě mnohdy tolik síly a odvahy, abychom se pokusili věc napravit. A potom se už jen užíráme myšlenkami ve smyslu – jaké by to bylo, kdyby...

Nemá smysl zmiňovat konkrétní situace, protože každý má v sobě nějakého červíčka, který se pořád vtírá do naší mysli. Když si sáhneme do svědomí, jistě se tam něco najde. Chyby děláme pořád, neustále a je to vlastně normální. A protože je dělá každý, naučíme se je odpouštět ne jenom ostatním, ale také sami sobě. To je možná těžší než odpustit druhému. Snažme se, aby ten červíček pomalu a jistě spíše zakrtněl, než abychom mu dovolili růst. Nemysleme na špatné situace, které se již nedají ovlivnit. Spíše se zaměřme na to, co se ovlivnit dá. Mysleme na to, jak je život krátký, a také na to, že může být ještě kratší, než jsme si mysleli.

Říká se, že každý den se má žít tak, jako by byl náš poslední. Něco na tom je. Nechci být pesimistická a v žádném případě morbidní, ale ten, kdo ztratil někoho blízkého velmi náhle, nečekaně, ví, o čem je řeč. Já bych to rčení možná trochu poopravila – milujme své blízké tak, jako bychom je viděli naposledy.

Lajla Žigová

Dopisovatelka časopisu Kereka, Valašské Meziříčí.

www.romea.cz

Romský informační portál

co na to naši čtenáři?

Vraciam sa ešte k téma RH 15 o rómskej politike. Ani ja nesúhlasím s tým, a zatiaľ ma nikto o tom ani nepresvedčil, že by Rómovia sami, bez pomoci iných, vedeli „problém“ vyriešiť sami. Ako sa dokážu dohodnúť na národnej úrovni, keď je veľký problém dohodnúť sa na úrovni obce, kde Rómovia sú jedna rozvetvená rodina a aj napriek tomu sa nedokážu spojiť a zvoliť si poslanca?

Roman Čonka, Prešov

Zaujal mňa článok Alicy Herákové ohľadne identity v RH 14. Toto slovo je nyní zvlášť v dobách krize veľmi hojne používané. Já s tým nemám problém. Po mých čtených cestách, díky mému synovi, který je muzikantem, s tím nemám žádnou potíž. Jsem prostě Evropan českého původu. A ještě co se týká RH 15: Domnívám se, že je posunem, že se romský sjezd konal. Bohužel stále platí to, že Romové potřebují a čekají na nějakého Martina Luthera Kinga. Cítím, že nám nevěří.

Bohumil Řeřicha, Lubenec

Dopis adresovaný redakci webu Novinky

Vážená redakce webu Novinky, dovolte mi oponovat způsobu, jakým občané na vašich diskusních stránkách komentovali zprávu o příštím setkání čelných představitelů romské národnostní menšiny v Brně. Obávám se, že cenzor, který má být strážcem demokracie, skutečně zaspal! Doufám a věřím, že se na dané téma stihl ozvat jen velmi omezený vzorek česko/moravských „vlastenců“. Ovšem i tak mě mrazí, když vyčtu mezi řádky korespondentů tolik nevzdělanosti, nedostatku světonázoru a nadhledu nad naší kotlinou, tolik hrubosti, nenávisti a bezmezného hlouposti!

Našel se jediný diskutující, schopný opravit gramatické chyby předěšlého. Bezchybný příspěvek v češtině snad vůbec nezazněl. Zdvořile oponovali asi jeden až dva Romové.

Ukazuje se v plném světle, že u nás vítězí demokracie hlupáků a vulgarita se stává rodným jazykem: politiky počínaje, průměrným občanem konče. Zde je vpravdě dějinný program pro média: ohlídejte mateřský jazyk! Ohlídejte pravdu!

Otevřete oči a kamery do vzorných romských domácností, kde je čisto, útulno, napečeno, navařeno, děti sedí u knížky nebo nad notami, starší jsou chováni v úctě a je jim nasloucháno, mladší jsou milováni a mladí mají po maturitě. To by byla mediální senzace! Pro úplnost si však předem spočítejme, kolik Romů jsme od převratu na české straně zavraždili, a zda vůbec mají důvod mezi dveřmi domova důvěřovat oni nám.

Do zjiřtené debaty se téměř nedostal smířlivý nebo osvícenější názor navíc. Linku obsadili lidé, kteří už snad prostřihují do svých prostěradel otvory pro oči, aby nám doma (v Brně, Rumburku atd.) předvedli, co umí ku-klux-klan.

Několikrát byl zopakován dávný dekret o beztr estném pronásledování Cikánů v české zemi s tím, že tento glejt údajně vystavil „Karel IV., otec Marie Terezie“! Prosim vás, chodil vůbec hlasatel podobných nesmyslů v životě do školy? Marie Terezie nemá s Otcem vlasti Karlem příbuzenství ani pokrevní, natož generační. Spájí je oba osvícenost! Marie Terezie a následně i její syn Josef nabídli tehdejším Cikánům vlastní půdu k obdělávání a do vínku jim přisoudili nové příjmení – Neubauer. Z potomků takto zdomácnělé vrstvy Romů/Cikánů vznikla minorita vzácných řemeslníků i umělců a obchodníků, kterou vyvražдила až druhá světová válka.

Řemeslo kovářské, košíkářské, jakož i znalosti bylin, přírodního léčitelství nebo terapii hudební pak pěstovali i Cikáni/Romové kočovní, jejichž způsob života byl ukončen ze dne na den socialistickým systémem poválečným. Takto radikální řez se nezahojí za dvě generace. Není proč brečet – Amerika řeší své indiány a Afroameričany, Austrálie rovněž dluží původnímu černému obyvatelstvu důstojnou budoucnost. Bílá rasa zdecimovala celé kontinenty, které jí nenáleží.

Nyní se bojíme odvety? Na našem vlastním území? Stačí vyměnit ten náš adorovaný „bezpečný sex“ za skutečnou lásku a pořídit si rovněž pět nádherných děcek. Až zase přijde láska do módy, nebudou otcové našich rodin potřebovat služby pomlouvaných cikánských prostitutek a holky z dálnice – až přijde láska znovu do módy – nebudou svá děcka ukládat na prahu dětských domovů. A místo duchodců se budou množit děti. Jojo, jak říkávaly staré cikánské matky: Moji milí, zlatí a ještě navíc spravedliví! Až přijde láska do módy!

Jarmila Hannah Čermáková, Praha



Jeden z karvinských čtenářů Romano hangos. Foto: Lucrecius Chang

Romipen zůstává v srdci, ať už chceme, nebo ne...

Tehdy jsem byla velmi mladá, naše rodina patřila k těm chudým. Bylo nás hodně dětí, otce jsme neměli, zemřel, hladový byl u nás častým hostem. Jednou mi říká máma: „Maruško, něco ti povím. Pojď se mnou do domu a zavři dveře, ať cigáni neslyší. Povídaly ženský, že tě dneska přijde Gejza požádat o ruku, ten, co bydlí nedaleko. Ten jak tě vidí, může na tobě oči nechat.“

Máma ještě říká: „Joj, děvče moje, pěkně tě prosím, jestli tě opravdu přijde požádat o ruku, neodmítej ho! Je to dobrý hudebník, má peníze, dům, pomůže nám, podívej, ten náš dům se rozpadá.“

„Ale mamí, s takovým starým? Vždyť má děti, opijí se, bojím se ho. Svou ženu do země položil. Já ho nechci!“

„Děvenko moje, nedělej mi starosti! Vím, že jsi mladá, ale podívej, nemáš nic, jen Boha a mě.“

Přišlo ráno. Opravdu přišel, ten zloduch, žádat o moji ruku. Všichni cigáni se přišli podívat k nám na dvůr. Žalem jsem na sobě věci trhala.

Ženský mi říkaly: „Na koho ty čekáš? Kdo si tě vezme? Ani peřinu nemáš!“

Najedli se, napili a každý si šel po svém. Jeho matka i on, opilý do němoty, mě tahali k nim domů. Moje máma mi hned zabalila peřiny. Podívá se na mě: „Proč brečíš? Nebudeš ode mě daleko.“

Šla jsem s pláčem. Přišla jsem k nim domů, položila jsem peřiny. Jeho máma mi ukázala, kde budu spát, tak jsem si udělala postel, no a Gejza si tam šel hned lehnout. Já jsem jen stála, dívám se, já si s ním mám lehnout? S ním já mám žít – nebudu s ním žít! Rozhlédla jsem se kolem sebe, okno bylo dokořán, no skočila jsem. Utíkala jsem do lesa.

Přišla jsem k tetě v jiné vesnici. Když mě spatřila, chudák se lekla, já byla uplakaná, otrhaná.

„Joj, co se stalo, neumřel někdo?“

„Nikdo neumřel, utekla jsem z domu. Chtěli mě vdát, ale já ho nechci!“

„Koho?“ „Starého Gejzu, schovej mě, nebo si něco udělám!“

„Božičku, chceš mi dělat problémy? Je mi zapotřebí, aby se se mnou přišli hádat? Tady nemůžeš zůstat,“ říká teta.

„Na, tady máš peníze, pospěš, za chvíli jede vlak. Jeď za svým synem, k Jožkovi do Čech.“ Tak jsem šla.

Vystoupila jsem z vlaku, no a teď kam? Tak se ptám gádžů, kde najdu tuhle adresu, ukazují jim lístek s adresou.

Dostala jsem se na jeden statek a ptám se, kde tady bydlí cigáni. A gádžové začali: „Cigáni? Utekli odsud, ti špinaví cigáni!“

No co si teď počnu, kde je najdu, říkám si, a plakala jsem. „Už je večer, kde budu spát?“

„Tam si běž!“ ukázal gádžo na stodolu. „Je tam seno, spi. Ale ráno tě tady nechci vidět!“

Lehla jsem si ke kravám. „Ach božínku, jak jsem jen dopadla. Ani peníze nemám, ani jídlo.“ Z hladu jsem usnula.

Ráno jsem vstala, vidím před sebou chlapce. Polekal se mě, byla



jsem celá od sena. Říkám mu: „No, co koukáš?“ Něco mi říkal o těch cigánech, co utekli. Podívá se na mě pořádně a říká: „Ty jsi jako anděl,“ a chce mě chytout.

„Dej mi pokoj, nebo uvidíš!“ povídám mu. „Nemysli si, jsem cigánka, ale poctivá!“

Rozplakala jsem se o začala mu povídat, co se všechno stalo. I on začal plakat, jak mě poslouchal. Viděla jsem, že má dobré, srdečné oči.

„Neboj se,“ řekl, „jsi dobrá, hezká, takovou ženu já potřebuju.“

Dovedl mě k nim domů. Jeho matka se mohla zbláznit, když mě viděla: plakala, nadávala, že si dovedl domů cigánku, co na to řeknou lidi z vesnice, taková ostuda. Na mě křičela: „Jdi odtud, ty cigánko jedna!“

Já jsem jen stála jako dřevo. On mě chytl za ruku a říká: „Nikam nepůjde, bude mojí ženou, jsem dospělý, nikdo mi nebude radit, vezmu si ji.“

Jeho matka bláznila ještě víc. Řekla: „Když s ní chceš žít, žij, ale ne v mém baráku. Se mnou žádná cigánka bydleť nebude!“

Podívala se na mě a řekla: „Sedni si, donesu nějaké oblečení, takhle s ní nemůžeš mezi lidi, dívej, jak je oblečená, v cigánských šatech.“

Donesla mi oblečení, přinesla sukni, boty, halenku, kalhotky a podprsenku. Vzala jsem podprsenku do ruky a říkám Frantovi: „A tohle je co? Jak si to mám obléct,“ hodila jsem to pryč.

„Vidíš, jakou mají kulturu,“ plakala jeho máma. Potom jsme odešli. Tehdy byla spousta prázdných bytů, i práce byla. Vzal si mě za ženu. Ale musela jsem mu slíbit, že nikomu neřeknu, že jsem cigánka. „Už nikdy nepůjdeš mezi cigány,“ říká mi, „ani našim dětem, které budeme mít, neřekneš, že jsi cigánka.“

Byl ke mě hodný, domů jsem jít nemohla, tak jsem mu slíbila, co po mě chtěl.

Přebarvila jsem si vlasy, aby nešlo poznat, že jsem cigánka. Ale srdce, to nešlo zabarvit. Deset let s ním jsem, dvě děti máme a nikdy jsem netrpěla nedostatkem. Ale srdce ve mně pořád pláče. Když nebyl doma, svým dětem jsem cigánské písničky zpívala. Děti se mě ptaly: „Mami, jakou je to řeč?“ Řekla jsem jim: „To je mojí řeč, děti moje.“

Jednou jsme se dívali na televizi. Ukazovali staré lidi, které jejich děti opustily. Můj manžel povídá: „Koukni, jací zlí lidé na světě jsou, svou starou matku odhodí! Ať je Bůh potrestá.“ On si chodil za svojí mámou pořád, peníze jí dával, jen ona nechodila k nám. Jen jsem se podí-

vala na svého muže a říkám: „I já jsem zlý člověk, protože kvůli tobě jsem opustila svoji matku, tu, co kvůli mě žebřala, abych měla jídlo.“

Můj muž zůstal jako opařený. Sklonil hlavu dolů.

Říkám mu: „Dala jsem ti slib a neporušila jsem ho. Ale máš srdce? Kdo po mě chtěl, abych už nešla za svou mámou, za svou rodinou. Cigáni drží pospolu, jeden bez druhého nejí, nedopustí, aby ten druhý zůstal hladový. Mají srdce.“ Znovu jsem se viděla jako malé děvčátko. Otrhaná, hladová. Když máma donesla jídlo, sedly jsme si ke stolu, jedly jsme. Mámu jsme volaly, aby šla s námi jíst. Ona jen řekla: „Jen jezte, děti moje, já nemám hlad.“ Ale nebyla to pravda, jen chtěla, abychom my děti nebyly hladové.

Můj muž mi řekl: „Pokud chceš, jdi. Ale mým dětem života nezkažíš. Nechci, aby se jim smáli, že mají mámu cigánku.“

Tak jsem šla, šla jsem domů. Zpátky do cigánské osady. Cigáni, když mě viděli, tak nevěřili. Volali: „Maruška se vrátila, rychle, utíkejte za její mámou, ať rychle přijde!“ Jak jsem šla, tak vidím, moje máma už ke mně utíká, chudák, nohy se jí třásly. Šátek jí padal z hlavy, po celé hlavě šedivé vlasy. Volá: „No co jsem říkala, moje holka se vrátí,“ plakala. „Boha jsem prosila, abych neumřela, dokud tě znovu neuvidím. Proč jsi utekla, dívej, starý Gejza dávno umřel.“

Sedla jsem si ke stolu, máma mi začala nosit věci na stůl. „Dívej, tohle je tvoje, holčičko, abys už neřekla, že nic nemáš, počkej, ještě staré penízky ti dám, stříbrné peníze!“

„Maminko, můj muž je gádžo. Mám dvě děti.“

„Tak proč jsi je nevzala s sebou?“

„Víš jak to je, jací jsou gádžové, mezi cigány nepůjdou.“

Maminka plakala.

„Mám dobrého muže, nikdy na mě nesáhl, nikdy jsem neměla hlad.“

Potom jsem ze sebe sundala svoje gádžovské oblečení a oblékla jsem si cigánské šaty, i stříbrné peníze jsem si dala do vlasů.

Za ty tři dny, co jsem byla zase doma, jsem chtěla prožít všechno, co jsem deset let nemohla. Ten cigánský život, který mi tak chyběl. Zrovna tam byla ve vesnici svatba. Tolik jsem tancovala, se všemi. Zapomněla jsem na gádžovský život, byla jsem zase cigánka. Po svatbě jsem se vrátila zase k mámě, svlékla jsem si cigánské šaty a oblékla gádžovské. „Ty je nechceš?“ zeptala se mě máma.

„Maminko, neboj se, až moje děti vyrostou, přivezu je s sebou, ukážu jim, jak jsem žila, jaké věci nosila. Jen mi všechno schovej. Maminka dala všechno zase zpátky do skříně.“ S pláčem se mnou šla na vlak.

„Neboj se, maminko, vrátím se, vrátím i s dětmi.“

Cestou jsem si představovala, jak se tam vracím i s dětmi, jak jim ukazují staré cigánské oblečení i stříbrné penízky, aby viděly, jak jejich máma kdysi žila, odkud pochází.

Lajla Žigová

Dopisovatelka časopisu Kereka, Valašské Meziříčí.

Alica Heráková: Nizozemí, to je úžasný barevný koktejl

Dokončení ze str. 1



to zábavné, národy i rasy se tu namíchalý v opravdu barevném koktejl, a je proto běžné se ptát na původ. Nemá to ale zabarvení jako často u nás. No a když se mě někdo zeptá, moje romské kořeny ho překvapí, ale reakce jsou příjemné. Být Cikán tu není stigma. Já se ke svému původu hrdě hlásím – tady i doma.

Mezi Romy s vysokoškolským vzděláním nacházím většinou ty, kteří žili obklopeni spíš majoritou, neměli kolem sebe širší romskou velkorodinu. Můžu se zeptat – je to i váš případ? Ať už ano či ne, myslíte, že se tato zkušenost dá zevšeobecnit, že z neromského okolí se dá například čerpat větší motivace a inspirace k tomu, jak vyniknout?

Nepocházím z tradičního romského prostředí, proto se mi těžko vůči němu vymezuje ve smyslu, co je v romském a neromském prostředí stran motivace více inspirující... U mě bylo vzdělání přirozenou cestou, po které jsem šla a ke které mě doma vedli – možná odpověď na první část otázky. Co se týče prostředí a jeho vlivu – vnímám velký rozdíl mezi vnitřní motivací a stimulací vycházející zvenku. Ale nevím, asi bych váhala to zobecnit. Někdy může být právě ta stimulace při nepříznivých podmínkách větší pohon než pohodlná cesta zázemí rodiny, která od vás vzdělání očekává. Ale chce to kuráž a vůli a cílevědomost. Držím palce všem, kteří se touhle cestou vydají!

Proč jste si vybrala ke studiu zrovna kulturní management, co vás na něm přitahuje a jaké zaměstnání byste pak chtěla mít?

Kulturní management jsem objevila v nabídce oborů, které nabízela Masarykova univerzita a neváhala jsem. Pro mě to je geniální obor rozkročený od teorie umění, přes praktické kulturně-organizační předměty až k managementu a ekonomii obecné i neziskové. I média, ve kterých jsem se pohybovala, do toho zapadají. Doporučuji jeho studium všem lidem z neziskového sektoru, dodá souvislosti a může dopomoci k profesionalizaci. A mé budoucí zaměstnání? Spojené s romskou problematikou, ideálně. Několik potenciálních možností existuje, necháme to zatím otevřené...

Vykonávala jste celkem prestižní zaměstnání programové vedoucí vysílání Hitrádia Magic Brno. Ně-

jaké zkušenosti, hodnocení, pár čtenářsky atraktivních storek?

Víte, práce vedoucí vysílání je sice prestižní, ale jako většina vedoucích postů taky nevděčná. Ale nevyměnila bych ji za nic. Rádiový svět mi byl domovem skoro tři roky a know-how, které jsem tam získala, nebylo zadarmo. Stály za ním hodiny práce o víkendech, po nocích, občas i se slzami vyčerpání padajícími do klávesnice... Bavily mě změny, neoficiální prostředí i nutnost mít přehled o všem. Naučila jsem se být připravená na cokoliv.

Do smrti ve mně zůstane 25. červen 2009. Byl to pátek, v pět ráno mi zazvonil telefon, do kterého raní moderátorka roztřeseným hlasem oznámila: „Promiň, že tě budím... zemřel Michael Jackson.“ Jeden z nejnáročnějších pracovních dnů v mém dosavadním životě – začalo právě šílenství, jaké znají všichni lidé z médií. Stane se něco podobného a vy potřebujete OKA-MŽITĚ zajímavý (!) materiál na celý den. Musíte překopat celé vysílání, připravit speciál na víkend, sehnat odborníky, kteří se vám k tomu vyjádří. Totální adrenalin a práce, která když skončí, můžete udělat jediné – jít se opít na Micha-

elovu věčnou památku a oslavu faktu, že jste to přežili. Po téhle zkušenosti jsme si dělali s kolegy legraci, že kdo se nudí, může připravit nekrolog Madonny, bude se hodit. Dej ji Bůh dlouhý život, ale jednou to určitě přijde.

Měla jste ještě nějaké další zkušenosti s prací v českých médiích? I externě?

Ano, pracovala jsem jako redaktorka v novinách, spolupracovala na projektu studentského serveru, v rádiu jsem pracovala i jako reportérka a redaktorka ve zpravodajství. Nemůžu opomenout psaní pro Romano hangos, samozřejmě. Média jsou tvrdá škola, ale pochopila jsem díky ní, jak fungují zevnitř a co chtějí od těch, se kterými spolupracují, i to, jak s nimi pracovat zvenku. A to je know-how, které bych chtěla uplatnit v romské problematice.

Myslíte, že by výraznější přítomnost Romů v médiích ovlivnila pohled většiny na ně? Jste v kontaktu s nějakými dalšími romskými novináři?

Ano, jsem v kontaktu například s Vojtou Lavičkou, bývalým členem Gipsy.cz, který moderuje v pražské



televizi Metropol. Přítomnost vzdělaných a kultivovaných Romů, kteří se hlásí ke svému původu, prospěje ve všech branžích. V médiích, která disponují obrazem, zvukem a svou mocí, dvojnásob.

Vaše stáž v Holandsku – proč, nač, na jak dlouho a s jakými cíli?

Pracovní stáž bylo rozhodnutí využít finanční pomoc univerzity a naučit se v praxi něco za hranicemi naší malé země. Taký touha načerpat znova trochu nových stimulů, užít si odlišnosti a v neposlední řadě i projít zkušeností produkční práce, která je podle mě pro kulturní management klíčová. Nutno podotknout, že produkce je nelehká práce plná plánování, organizování, zehlení kostýmů a potřeby předvídat situace, které se nakonec odehrají zcela jinak. Anebo zkuste vysvětlit ambicióznímu choreografovi, že jeho naprosto přesná umělecká představa o tom, jak má vypadat scéna pro jeho představení, je finančně nereálná – někdy je to náročné. Ale dává mi to hodně. Mimo jiné taky vědomí, že jakkoli náročná práce v Čechách už bude vždycky jednodušší jenom proto, že lidi, se kterými komunikujete, mluví stej-

ným jazykem. Člověk si uvědomí krásu samozřejmostí, až o ně přijde!

Dostaví se při srovnání života v českém a nizozemském velkoměstě velký šok? V jakých oblastech? Vyjde z toho česká realita v něčem lépe?

České velkoměsto je proti tomu nizozemskému pořád dost jednotvárné – v tom, kolik ras a národů tu potkávám dnes a denně. Ale to je dáno historicky odlišnou zkušeností. Obecně si tu užívám, že lidi se navzájem neřeší, nikdo na nikoho neciví na ulici, můžete se extravagantně oblékat nebo hlasitě telefonovat v tramvaji, a přesto vám nikdo nevěnuje pozornost – to je super. Na druhou stranu vám každý ochotně pomůže a všichni mluví anglicky, to jsou taky body pro Nizozemí. Abych ale nebyla jednostranná: Nizozemci jsou uzavřenější, rezervovanější a někdy – pro ženu s cikánským srdcem – i trochu nudní. Uvědomila jsem si tu, že slovanská srdečnost a romská bezprostřednost jsou vlastnosti, kterých bychom si doma měli cenit, jsou naše a jsou jedinečné. Můj vzkaz všem – buďme hrdí na to, kdo jsme!

Ptal se Pavel Pečinka



Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798, 545 581 206

fax: 545 214 418, gsm: 608 972 782

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram. 2, 4, 9, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 11, zast. Dětská nemocnice



Program na listopad 2011

OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17¹⁵)

Výstavy:

Pod lupou. 20 let Muzea romské kultury

Výstava se pokouší nastínit vývoj jednoho konkrétního muzea. Zároveň ukazuje, kolik různorodých činností a aktivit muzeum během své existence provozovalo a provozuje. Pojďme se tedy společně podívat, co vše se skrývá v tomto složitém organismu, když na něj nahlédneme detailněji, jakoby p o d l u p o u. • 21. 10.–18. 3. 2012 •

Peskere jakhenca / Svýma očima

Mladá řecká romská fotografie

Fotografická výstava pod záštitou řeckého velvyslanectví v Praze nechává nahlédnout do každodenního světa řeckých Romů.

Projekt, uskutečněný v letech 1999–2003, si kladl za cíl seznámit mladé Romy s technikou fotografie. Každý kurz trval šest měsíců a zapojilo se do něj 50

mladých lidí. Ti pak mohli volně tvořit; výstupem celého projektu je výstava, která již procestovala několik zemí světa.

V samotném konceptu výstavy lze najít různá fotografická témata, od dokumentu přes subjektivní portréty až po zátiší či velmi intimní sdělení chápání vlastního světa. • do 15. 1. 2012 •

Stálá expozice:

Příběh Romů (etapa 1939–2005). Na historické ose prezentuje hmotnou i duchovní kulturu Romů.

Akce pro veřejnost:

Cyklus Kdo jsou Romové?

Písňe řeckých menšin

Hudební večer s následnou besedou. Účinkovat bude společnost přátel řecké hudby, skupina Anatoli.

• 14. 11. od 17⁰⁰ • vstupné je zdarma

Kulturní program listopad 2011

Vzdělávací a kulturní centrum

Židovského muzea v Praze – pobočka Brno

tř. Kpt. Jaroše 3, 602 00 Brno, tel.: 544 509 651, tel./fax: 544 509 652

www.jewishmuseum.cz/cz/czvkcbrno.htm, brno@jewishmuseum.cz

úterý 15. 11. v 18 hod.: Albert Einstein – osobnost jednotná a protikladná. I na počátku 21. století vzbuzuje vědecké dílo Alberta Einsteina živý a stále aktuální zájem, k němuž se připojuje zájem o jeho životní osudy a filosofické a politické názory. Byl Einstein světec či monstrum? Revolucionář či konzervativce? Liberál či levičák? Věřící či ateista? I když přednáška prof. RNDr. Jana Novotného, Csc. nemůže tyto otázky definitivně rozřešit, pokusí se je alespoň rozebrat. *Vstupné 30 Kč.*

čtvrtek 24. 11. v 18 hod.: Nové knihy Zuzany Peterové – povídání s autorkou o práve vycházejících knihách. Koncem roku 2011 vyjdou dvě knížky spisovatelky Zuzany Peterové. První se věnuje vzpomínkám na Dr. Gustava Sichera. Ten byl rabinem v předválečné Praze, válku přežil v Palestině, kde kolem sebe soustředil Židy z Československa, a v roce 1947 se opět vrátil do Prahy. Židovská obec v Praze jej totiž poprosila, aby se ujal svého poslání a vedl duchovní život těch, kteří přežili... Druhá knížka Příběhy zraněných duší se věnuje osmi velkým bolestným osudům lidí, kteří prožili nejruznější trápení. *Vstupné 30 Kč.*

úterý 29. 11. v 18 hod.: Druhý život českých a moravských svitků tóry – neuvěřitelný příběh svitků tóry, pocházejících z předválečné výbavy českých a moravských synagog. Těmto svitkům byla na rozdíl od jejich majitelů

kteří se stali obětmi jednoho z nejhorších běsnění v dějinách lidstva, dopřána naděje na „druhý život“. Kam se podělo téměř 1800 svitků tóry, které byly nashromážděny v Praze během 2. světové války? Kde se tyto svitky tóry nacházejí dnes? O osudu českých a moravských tór pohovoří Boris Barak Selinger. *Vstupné 30 Kč.*

Sál je přístupný vždy 20 minut před zahájením programu. Pro držitele Senior pasu sleva na vstupném 10 %. Změna programu ze závažných důvodů vyhrazena. Doporučujeme proto sledovat aktuální informace na www.jewishmuseum.cz/cz/czvkcbrno.htm.

V listopadu můžete v sále VKC zhlédnout výstavu **Barokní synagogy v českých zemích**. Ta má za cíl poprvé podrobněji zmapovat a představit odborně i širší veřejnosti skupinu dosud málo známých architektonických památek českých zemí. Ty jsou vzácnými doklady historie a kultury tradičních židovských obcí na našem území, pro něž byly synagogy hlavním a většinou i jediným centrem náboženského a společenského života i vzdělávání. Tyto jen výjimečně dochované staré synagogy představují současně také cenné doklady místního stavitelství, které tvoří nedílnou součást architektonického dědictví České republiky. Výstava je přístupná ve dnech programových akcí a po předchozí telefonické domluvě kdykoliv. *Vstup volný.*

DŽA DUREDĚR !

„Stačí jen chtít a i Ty si můžeš plnit své sny!“

Chcete studovat vysokou školu, ale bojíte se, že nebudete u přijímaček úspěšní? Nebo ještě stále nemáte představu o tom, co konkrétně na vysoké škole studovat? Žádné obavy!

Občanské sdružení Slovo 21 nabízí romských uchazečům o studium na VŠ:

- přípravu na úspěšné zvládnutí maturitní zkoušky
- intenzivní přípravu na přijímací zkoušky s kvalitními lektory
- poradenství

Přihlas se už teď! Úspěšnost absolventů našich kurzů při přijímání na VŠ se v dlouhodobém průměru pohybuje kolem 60 %, což není zanedbatelné číslo!

Volejte na 222 511 434, pište na pripravastudentu@centrum.cz, nebo se za námi přijďte podívat do Francouzské 2, Praha 2!

Více informací na www.slovo21.cz a www.dzadureder.cz



INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY.

O Roma vakeren

je pořad Českého rozhlasu určený pro Romy. Jeho jednotlivé relace lze zpětně vyhledat v archivu textů na

www.romove.cz

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100



PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS

Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSČ, město:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo posílného útvaru:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
ICO:	DIČ:
Počet objednaných výtisků:	Oč číslo:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol: ☐ bankovním převodem na fakturu	

Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, 602 00 Brno. Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100. Cena předplatného na rok 2011 činí 240 Kč.

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s podporou Ministerstva kultury České republiky. Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154. Šéfredaktor: Pavel Pečinka, tel.: 728 916 007, e-mail: pecinkapavel@seznam.cz. Redakce: Karel Holomek, Gejza Horváth. Sazba: Radim Šašínska. Externí spolupráce: Kateřina Danyiová, Praha; Jakub Krčík, Praha. Elektronická verze: www.srnm.cz. Redakční rada: Jan Horváth – obč. sdružení Studénka; Jiřina Somsiová – předsedkyně obč. sdružení, Olomouc; Jana Horváthová – ředitelka Muzea romské kultury, Brno; Jiřina Šiklová, socioložka, Vlado Oláh, Praha; Kumar Vishwanathan, Ostrava; Hynek Zima, Brno. Adresa redakce: Bratislavská 65a, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: rhango@volny.cz. IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Komerční banka Brno-město, číslo účtu: 27-488570217/0100. Tiskne: Grafex, spol. s r.o., Kolonie 304, 679 04 Adamov. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.